

dr hab. Leonarda Mariak, prof. US
Instytut Językoznawstwa US
Uniwersytet Szczeciński

Szczecin, dn. 19.12.2023 r.

RECENZJA dorobku naukowego, dydaktycznego, organizacyjnego i popularyzatorskiego
dr Anetty Bogusławy Strawińskiej w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora
habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo

Sylwetka Habilitantki

Dr **Anetta Bogusława Strawińska** jest absolwentką studiów magisterskich na kierunku filologia polska, które ukończyła w roku 1997 roku na Wydziale Humanistycznym Filii Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku. Magisterium (obronione z wyróżnieniem) na temat *Słownictwo z zakresu tkactwa we wsi Michałowo w woj. białostockim* napisała pod kierunkiem prof. dr hab. Barbary Falińskiej (UW). Stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa uzyskała w 2010 roku na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu w Białymstoku po obronie rozprawy *Świadomość językowa użytkowników polszczyzny przełomu XIX i XX wieku (na podstawie poradników Aleksandra Walickiego i Aleksandra Łętowskiego)* powstałej pod promotorską opieką dra hab. Bogusława Nowowiejskiego (UwB). Od początku swojej kariery zawodowej Habilitantka jest związana z Uniwersytetem w Białymstoku. Od 1997 roku pracowała na stanowisku asystenta najpierw w Zakładzie Polszczyzny Regionalnej i Dialektologii w Instytucie Filologii Polskiej, następnie w Zakładzie Historii Języka Polskiego, a od 2019 roku do dzisiaj jest adiunktem w Katedrze Stylistyki i Lingwistyki Antropologicznej w Kolegium Językoznawstwa na Wydziale Filologicznym. Czasowo (od 1997 do 1999 roku) współpracowała też w zakresie dydaktyki z Wydziałem Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku.

Ocena osiągnięcia naukowego, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.).

Podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego przez dr Anettę Strawińską jest osiągnięcie naukowe w postaci autorskiej monografii pt. *„Zjawisko glamour” w perspektywie lingwistycznej* (Białystok 2022, ss. 247; Wydawnictwo Prymat; ISBN 978-83-

7657-463-9). Praca stanowi zwieńczenie jedenastoletnich badań i zainteresowań Habilitantki zagadnieniami kreacjonizmu oraz społeczną świadomością językową współczesnych Polaków dotyczącą pojęcia *glamour*. Już na wstępie należy podkreślić, że dysertacja w ramach projektu pod nazwą „Regionalna Inicjatywa Doskonałości” finansowanego przez Ministra Edukacji i Nauki (nr 009/RID/2018/2019) wnosi istotny wkład w rozwój polskiego językoznawstwa, przede wszystkim ze względu na nowatorstwo tematyczne (*glamour* jest wprawdzie pojęciem znanym badaczom różnych dziedzin wiedzy, nie poświęcono mu jednak syntetycznego opracowania lingwistycznego), a także szeroki, interdyscyplinarny zakres występowania analizowanego pojęcia, który obejmuje nie tylko problemy lingwistyczne, ale też kulturoznawcze, socjologiczne, medioznawcze, filozoficzne, historyczne, a nawet religioznawcze i psychologiczne. Należy więc tym bardziej pochwalić wybór i odwagę Habilitantki, by podjąć ten temat i uczynić go przedmiotem swoich dociekań badawczych. Ze względu na brak opracowań lingwistycznych poświęconych pojęciu *glamour* p. dr Anetta Strawińska weszła na szlaki naukowo nieprzetarte. Pionierskie badania Habilitantki – pomimo wielu trudności, głównie natury metodologicznej – ujawniły językowe wykładniki zjawiska, jego zakres znaczeniowy oraz funkcjonowanie w świadomości współczesnych użytkowników polszczyzny.

Niewątpliwie wartością poznawczą dysertacji jest opracowany na jej potrzeby aparat metodologiczny, bogaty materiał egzemplifikacyjny oraz źródła jego pozyskania. Autorka, mając świadomość wielostylowości, niejednoznaczności semantycznej oraz różnic konotacyjnych, wyobrażeniowych tego pojęcia w świadomości współczesnych użytkowników języka, osadziła swoje badania w metodologii wieloparadygmatowego językoznawstwa kulturowego oraz w szeroko rozumianej refleksji nauk o społeczeństwie. Autorka wykazała się dojrzałością naukowo-badawczą, decydując się na zastosowanie w swoich rozważaniach nad fenomenem *zjawiska glamour* aparatu metodologicznego właściwego lingwistyce kulturowej oraz semantyce kognitywnej. Ujęte w analizach różnorodne zagadnienia językoznawcze, takie jak: *etymologia, słowa-klucze, zapożyczenia (pośrednie, zewnętrzne), anglicyzmy, koncepcje pola znaczeniowego, sieć radialna leksemu, semantyka, synonimia, konceptualizacja, polisemiczność, znaczenie kontekstowe, derywaty, cytaty obcojęzyczne, części mowy, komunikacja, kręgi tematyczne, onimia, leksyka, antroponimy, słownictwo wartościujące, odmiany środowiskowe języka, socjolekt, profesjolekt, technolekt, neosemantyzacja, frazeologia, metafory językowe, neologizmy (słowotwórcze)* zostały przedstawione kompleksowo, z uwzględnieniem perspektywy pozalingwistycznej (filozoficznej, socjologicznej, psychologicznej, antropologicznej, medioznawczej czy estetycznej). Holistyczne

spojrzenie pozwoliło Autorce wydobyć wszystkie zarówno językowe jak i kulturowe cechy dystynktywne zjawiska *glamour*, zapewniło także formułowanym przez Nią wnioskom walor przemysłanych i wiarygodnych konstatacji. Wybór takiego sposobu opisu przedmiotu badań świadczy o wysokim poziomie świadomości i precyzji metodologicznej Habilitantki.

Poddany analizie materiał pochodzi ze zróżnicowanych źródeł, np. internetowych poradników takich, jak: *Styl.fm* oraz *wikiHow* oraz pism (adresowanych głównie do kobiet, ale też do mężczyzn) o charakterze „plotkarskim” (m.in. portal *Se.pl*, *Plejada.pl* czy *Pudelek.pl*) i „popularnym” (np. internetowy portal społecznościowy *Klub Glamour*), blogów autorskich (typu: *Mamatorka.blogspot*) oraz tzw. prasy „luksusowej”, tj. „Glamour” (szczególnie z działu pt. *Generacja glamour*) oraz „Men’sHealth”. Dodatkowo także Autorka wykorzystwała materiał pozyskany z kwestionariuszy, ankiet, wywiadów oraz – co trzeba podkreślić – z obserwacji uczestniczącej. Respondentami ankiet, kwestionariuszy byli studenci filologii polskiej, kulturoznawstwa oraz informacji naukowej i bibliotekoznawstwa Uniwersytetu w Białymstoku, a także słuchaczki Europejskiej Szkoły Wizażu i Stylizacji VenaArt w Białymstoku. Godne pochwały są bezpośrednie rozmowy z/między wizażystami/stylistami, w których Autorka uczestniczyła, świadczące o jej bezpośrednim udziale i zaangażowaniu w pozyskiwanie materiału badawczego. Co do zasadności zastosowanych metod i źródeł ekscerpji materiału egzemplifikacyjnego nie można mieć zastrzeżeń. Moje wątpliwości budzi jednak korpus ankietowanych – czy przebadanie 78 studentów trzech kierunków z jednej uczelni jest wystarczające? Na ile wyniki pozyskane od takiej grupy są reprezentatywne? Zwłaszcza, że celem Habilitantki było funkcjonowanie pojęcia *glamour* w świadomości społecznej (nie studenckiej) (podkreślenie L.M.) (s. 15, 16 ...)?

Rozprawa p. dr Anetty Strawińskiej zawiera wszystkie wymagane dla rozprawy naukowej elementy: szczegółowy spis treści, *Wstęp* oraz cztery rozdziały, z których pierwszy ma charakter teoretyczny, a kolejne – analityczno-interpretacyjny. Poszczególne części pracy są jasno umotywowane i połączone w spójną całość. Pracę wieńczy *Podsumowanie* oraz obszerna *Bibliografia*, a także liczne załączniki i aneksy. Szczególnie potrzebny i wartościowy jest tu załącznik z wzorcami ankiet i kwestionariuszy, dzięki nim czytelnik może zapoznać się z treścią wszystkich pytań zadawanych ankietowanym. Pragnę podkreślić, że dysertacja jest skonstruowana nienagannie, zarówno kolejność prezentowanych zagadnień jak i podział treści na rozdziały, punkty oraz podpunkty są przemyślane i merytorycznie uzasadnione.

W monografii dr Anetty Strawińskiej analizy lingwistyczno-kulturowe poprzedzone zostały wyjaśnieniem etymologii leksemu *glamour*, ustaleniem – na podstawie danych leksykograficznych – zakresu znaczeniowego tego pojęcia. Ważną częścią rozważań

teoretycznych są informacje dotyczące synonimii analizowanego leksemu. Opracowana w tym celu oryginalna sieć radialna pozwoliła wydobyć najbardziej prototypowe cechy leksemu *glamour* i wyodrębnić jego synonimy. W modelu struktury semantycznej badanego zjawiska Autorka wyróżniła siedem różnych konceptualizacji pojęcia: *pałacowy luksus, senne marzenie, fałszerstwo, fikcja, teatralność, obietnica, tajemnica*. Oprócz cech znaczeniowych p. dr Anetta Strawińska przedstawiła zjawisko *glamour* od strony morfologicznej i wykazała, że formacje słowotwórcze utworzone od tego leksemu, to głównie derywaty mutacyjne oraz pożyczki cytatowe przejęte do polszczyzny bez zmian formalno-znaczeniowych. Dzięki wszechstronnemu ujęciu zagadnień wprowadzająco-teoretycznych czytelnik otrzymuje szereg rzetelnych informacji wyjaśniających wielopoziomą, niesprecyzowaną pod względem semantycznym istotę pojęcia *glamour*. Dopełnieniem rozważań nad złożonymi kwestiami semantycznymi jest uporządkowany tematycznie *Słownik* jednostek wyrazowych powiązanych znaczeniowo z leksemem *glamour*. Autorka zgromadziła tu 11 wyrazów hasłowych (*celebryta, figurant, celebrities; czarować, kreować, self-monitoring, self-presentation; metamorfoza; glamourowy kodeks, romans; charyzma; iluzja*), pogrupowała je w 7 grup znaczeniowych i szczegółowo omówiła. Czasami można odnieść wrażenie, że nazbyt szczegółowo, biorąc pod uwagę zakres i ilość podawanych informacji dodatkowych (zob. np. obszerne dygresje poświęcone imionom dzieci celebrytów czy opisy zawartości tatuaży A. Joli). W celu zachowania obiektywizmu i transparentności zasad redakcyjnych *Słownika* należałoby wymienić źródła, z których pozyskiwano materiał oraz jasno określić kryteria wyboru artykułów hasłowych. Sformułowane na początku podrozdziału zasady są zdecydowanie zbyt ogólne, nie dają bowiem odpowiedzi na pytanie, dlaczego akurat te, a nie inne jednostki zostały wybrane: „Przy redagowaniu *Słownika* posłużono się opracowaniami monograficznymi, głównie obcojęzycznymi. Wykorzystano także inne przygodne i okazjonalne źródła (zwłaszcza *social media*), o ile tylko rzucały one szersze światło na rozważany problem leksykalny” (s. 44).

W wyniku holistycznego, interdyscyplinarnego podejścia Autorki do przedmiotu badań zakres analiz lingwistyczno-kulturowych pojęcia *glamour* został poszerzony o kontekst filozoficzny oraz medialny. W polu badawczym znalazły się pojęcia estetyki, samoświadomości, subiektywizmu mające wpływ na postrzeganie, a także rozumienie *glamu* oraz jego istnienie w życiu i świadomości ludzi. Zgodnie z Kierkegaardenowskim pojęciem życia estetycznego Autorka wyodrębniła najczęściej pojawiające się zespoły wzorów osobowych w stylu *glamour* (obejmujące zarówno propozycje wizerunku, jak i związane z nimi cechy osobowe): „*Diva*” *Galmour, Hollywood Glamour, femme fatale, street-trend-setter*.

Trzy kolejne rozdziały interpretacyjno-analityczne przynoszą wiele istotnych wniosków i spostrzeżeń dotyczących pragmatyczno-konsytuacyjnego użycia pojęcia *glamour*, *doświadczenia glamour*, które „harmonizuje z ogólnym nurtem kulturowym oferującym spójny model egzystencji eksponujący indywidualizm” oraz jego wpływu na *generację glamour*, czyli ‘wspólnotę ludzi preferującą glamourowy styl życia oraz system wartości, pogląd na świat, postępowanie właściwe *doświadczeniu/zjawisku glamour*’ i jej metamorfozę. Badaczka zajęła się także przedstawieniem wzorców osobowościowo-wizerunkowych kobiety i mężczyzny w stylu *glamour* oraz funkcjonowaniem glamourowych technik *know-how* w praktyce, które Jej zdaniem „otwierają perspektywy dowolnego wyobrażenia/obrazu (obrazów) jaki(e) omawiane zjawisko wywołuje” (s. 20). Ze względu na to, że *doświadczenie glamour* jest wyzyskiwane m.in. przez specjalistów od kreowania wizerunku, zwłaszcza wizażystów stylistów opracowujących artystyczny makijaż, w polu zainteresowań Habilitantki znalazł się socjolekt tej grupy zawodowej. Dzięki badaniom ankietowym oraz obserwacji uczestniczącej dr Anetta Strawińska opracowała rejestr konstytutywnych cech technolektu wizażystów stylistów. Do wyróżników komunikacji przedstawicieli tej mało jeszcze znanej w Polsce grupy zawodowej Autorka zaliczyła: terminologię techniczną, frazeologię (wyrażenia i zwroty), derywaty (innowacje skracające, uniwerbizmy), neologizmy, neosemantyzmy oraz zapożyczenia angielskie. Udowodniła również, że ten fachowy wariant języka „utrwała doświadczenia zbiorowe społeczności polskich wizażystów stylistów, jej właściwy sposób percepcji świata oraz respektowany przez nią system aksjologiczno-normatywny” (s. 14). Warto podkreślić, że dr Anetta Strawińska doskonale orientuje się w specyfice zachowań komunikacyjnych polskich wizażystów, nie tylko z powodu prowadzonych badań naukowych, ale także z racji ukończenia w 2020 roku studiów podyplomowych w Europejskiej Szkole Wizażu i Stylizacji VenaArt w Białymstoku i uzyskania dyplomu zawodowego wizażysty stylisty. Wiedza praktyczna zapewniła formułowanym przez Nią wnioskom walor przemysłanych i wiarygodnych konstatacji. W tym miejscu chciałabym zachęcić Habilitantkę do kontynuowania badań nad innymi glamourowymi socjolektami i napisania w przyszłości monografii na ten temat. Byłaby ona cennym uzupełnieniem wiedzy o nieznanym lub mało znanym w naszych realiach językach zawodowych.

Na koniec należy podkreślić, że Habilitantka wykazuje się szeroką wiedzą i odczytaniem – bogactwo i wszechstronność cechują zasób naukowych lektur dr Anetty Strawińskiej. Autorka doskonale orientuje się w literaturze przedmiotu (także obcej) z zakresu różnych dyscyplin, nie tylko z językoznawstwa, co znajduje odzwierciedlenie w obszernej bibliografii (ponad 500 pozycji) oraz licznych odwołaniach i komentarzach w tekście. Przejrzystość

i logiczność wywodu oraz wzbogacenie płaszczyzny werbalnej bardzo dobrze dobranymi ilustracjami sprawiają, że lektura książki staje się dla czytelnika przyjemnością, również estetyczną.

Ocena aktywności naukowej Habilitantki po uzyskaniu stopnia doktora

Pani dr Anetta Strawińska legitymuje się obszernym i wartościowym dorobkiem naukowym, o czym świadczy wykaz opublikowanych prac naukowych i innych osiągnięć naukowych z okresu po uzyskaniu stopnia doktora, czyli od 2010 roku. W dorobku przeddoktoratowym znalazło się 7 artykułów (3 opublikowane w monografiach wieloautorskich, 4 w czasopiśmie „Białostockie Archiwum Językowe”) oraz dwa artykuły recenzyjne. W okresie trzynastu lat, po uzyskaniu stopnia doktora, Habilitantka opublikowała 3 monografie: „*Zjawisko glamour*” w *perspektywie lingwistycznej*, Białystok 2022, ss. 247, *Aleksander Walicki i Aleksander Łętowski o stanie polszczyzny północnokresowej. Ortografia – Fonetyka – Zagadnienia gramatyczne*, Białystok 2018, ss. 175 oraz *Leksyka północnokresowa jako element deskrypcji zagadnień ortoepicznych w poradnikach Aleksandra Walickiego i Aleksandra Łętowskiego*, Białystok 2022, ss. 198, a także 44 artykuły naukowe i 10 recenzji. Tę ostatnią formę aktywności naukowej należy traktować na równi z artykułami. Napisanie bowiem kompetentnej recenzji z przeznaczeniem do druku to nieraz większy trud niż przygotowanie artykułu.

W porównaniu z liczbą siedmiu publikacji w okresie przeddoktoratowym jest to wzrost znaczący, który świadczy wyraźnie o intensywnym rozwoju naukowym Habilitantki. Szkoda tylko, że większość swoich prac (wszystkie monografie oraz 36 artykułów) dr Anetta Strawińska opublikowała w wydawnictwach lokalnych, głównie były to: białostockie Wydawnictwo Prymat, „Białostockie Archiwum Językowe”, „Bibliotekarz Podlaski” oraz wrocławska seria wieloautorskich monografii tematycznych pod red. B. Płonki-Syroki, K. Marchel, A. Syroki). Moim zdaniem wiele Jej publikacji (np. *Autopromocja polityków. Językowe i pozajęzykowe mechanizmy na wybranych przykładach*; *Pokolenie glamour w świadomości współczesnej młodzieży akademickiej (z badań ankietowych)*; *Self-monitoring w stylu glamour jako logos filozofii subiektywistycznej. Podstawowe triki „przywdziewania” autopromocyjnej maski (na podstawie internetowych poradników modowych i lifestylowych)*) zasługuje na szersze rozpowszechnienie w znanych i mających swoją renomę czasopismach ogólnopolskich.

W dorobku naukowym dr Anetty Strawińskiej wyróżnić można kilka wyraźnych kręgów badawczych, świadczących o wielostronności Jej naukowych dociekań. Koncentrują

się one głównie wokół zjawisk leksykalnych, pragmatyki językowej, odmian regionalnych polszczyzny, socjolingwistyki, poprawności językowej oraz szeroko rozumianych problemach kulturowych i socjologicznych w polszczyźnie. Sama Autorka w Autoreferacie (s. 3-23) wymienia i omawia dziewięć nurtów swoich zainteresowań: kreacjonizm w stylu *glamour*; polszczyzna północnokresowa przełomu XIX i XX wieku w odsłonie purystycznej; kwestie aksjologiczne (np.: miłość, rodzina); systematyzacja nieustabilizowanej jeszcze obcojęzycznej terminologii charakterystycznej głównie dla współczesnej polszczyzny medialnej i zawodowej; pauperyzacja i (de)wulgaryzacja polszczyzny – historia, przyczyny, skutki; semantyka i pragmatyka; autopromocja w kontekście językowo-społeczno-kulturowym; język polityki i polityków; dawne i współczesne zjawiska kulturowe (np. kategoria pokolenia i doświadczenie pokoleniowe czy patchwork family); stereotypy i symbole utrwalone w świadomości społecznej. Prowadzone przez Nią badania mają – jak sama zaznaczyła w Autoreferacie – charakter „multidyscyplinarny i międzynarodowy” (s. 2). Lektura wszystkich prac Habilitantki wskazuje, że w polu Jej zainteresowań główne miejsce zajmują zjawiska językoznawcze, ale analizowane szeroko, na tle faktów kulturowych (literaturoznawczych, historycznych, filozoficznych, społecznych, geograficznych itp.) i w kontekście powiązań między wewnętrznymi a zewnętrznymi czynnikami decydującymi o przeobrażeniach w języku.

Na podstawie liczby opublikowanych prac, można wnioskować, że najwięcej uwagi Habilitantka poświęciła badaniu pojęcia *glamur*. Zagadnienie to analizowała wszechstronnie, z uwzględnieniem różnych punktów widzenia i rozmaitej problematyki. Dorobek Habilitantki w tym zakresie składa się, poza monografią habilitacyjną, z 11 artykułów: *Glamour – magia czy mistyfikacja? Historia i definicja zjawiska w zarysie* (Rzeszów 2014), *Glamour – Magic or Manipulation? A Short History and Definition* (Białystok 2014), *Pokolenie glamour – najnowszy „produkt” medialny* (Lublin 2015), *Metamorfoza w stylu glamour. Podstawowe metody i sposoby kreowania kobiecości prezentowane przez autorów internetowych poradników modowych i lifestylowych* (Białystok 2015), *Mężczyzna w stylu glamour (na podstawie internetowych poradników modowych i lifestylowych)* (Szczecin 2016), *Generacja glamour. Wytwór medialny XXI w.* (Wrocław 2016), *Pokolenie glamour w świadomości współczesnej młodzieży akademickiej (z badań ankietowych)* (Białystok 2016), *Glamour. Uwagi wstępne* (Białystok 2016), *Glamour, charyzma, celebrity, iluzja – semantyczne uwikłania* (Białystok 2016), *Glamour – magia czy mistyfikacja? Dawny urok w nowym wymiarze* (Białystok 2016), *Self-monitoring w stylu glamour jako logos filozofii subiektywistycznej. Podstawowe triki „przywdziewania” autopromocyjnej maski (na podstawie internetowych poradników modowych i lifestylowych)* (Białystok 2017). W swoich

rozważaniach Badaczka poruszyła zagadnienia dotyczące między innymi wielostylowości, wartościowania, zakresu semantycznego, funkcjonowania pojęcia *glamour* w świadomości użytkowników języka, kulturowych uwarunkowań, zjawisk leksykalnych, a także semantycznych uwikłań tego leksemu.

Drugi krąg zainteresowań badawczych Habilitantki, rozpoczęty jeszcze przed doktoratem, obejmuje publikacje z zakresu historii polszczyzny północnokresowej przełomu XIX i XX wieku. Mieszczą się tu dwie monografie: *Aleksander Walicki i Aleksander Łętowski o stanie polszczyzny północnokresowej. Ortografia – Fonetyka – Zagadnienia gramatyczne*, Białystok 2018 oraz *Leksyka północnokresowa jako element deskrypcji zagadnień ortoepicznych w poradnikach Aleksandra Walickiego i Aleksandra Łętowskiego* oraz 10 artykułów, w tym 4 wydane w „Białostockim Archiwum Językowym”: „Poradnik” Aleksandra Walickiego – pierwszy głos w obronie polszczyzny na Kresach północno-wschodnich drugiej połowy XIX wieku, *O niektórych osobliwościach polszczyzny drugiej połowy XIX wieku (na podstawie „Upominku zecerom od korektora” Aleksandra Walickiego)*, *Polszczyzna wileńska początków XX wieku w „Poradniku” Aleksandra Łętowskiego*, *Dziewiętnastowieczne rozstrzygnięcia ortograficzne na podstawie poradnika dla drukarzy Aleksandra Walickiego*, a także 6 rozdziałów w monografiach naukowych: *Zapożyczenia z języka rosyjskiego w „Poradniku” Aleksandra Walickiego*, [w:] *Polszczyzna północno-wschodnia 2*; *Uwagi prognostyczne językoznawcy z końca XIX wieku*, [w:] *Przyszłość języka*; *Polszczyzna północnokresowa z przełomu XIX i XX wieku w świetle ówczesnych wydawnictw poprawnościowych*, [w:] *Język polski. Współczesność i historia*; *Słownictwo emocjonalne w tekstach z przełomu XIX i XX wieku traktujących o poprawności językowej*, [w:] *Odmiany stylowe polszczyzny – dawniej i dziś*; *Semantyczna charakterystyka słownictwa tekstów o charakterze poprawnościowym przełomu XIX i XX wieku (na podstawie poradników językowych Aleksandra Walickiego i Aleksandra Łętowskiego)*, [w:] *Studia Kresowe. Literatura – Język – Kulturologia*; *Ekspresywne określenia osób w mowie mieszkańców Polski północno-wschodniej* [współautorstwo wraz z prof. Urszulą Sokólską], [w:] *Z prac Towarzystwa Kultury Języka. Dialog pokoleń. „polszczyzna jest zobowiązaniem, a dla niektórych pasją”*; *Słownictwo emocjonalne w tekstach z przełomu XIX i XX wieku traktujących o poprawności językowej*, [w:] *Odmiany stylowe polszczyzny – dawniej i dziś*. Obie publikacje zwarte oraz rozwijające problematykę polszczyzny północno-kresowej artykuły stanowią istotny wkład w rozwój wiedzy nad przeszłością języka polskiego na Kresach pod względem normatywnym i leksykalnym. Autorka wykazała się tu szeroką wiedzą ówczesnych zasad poprawnościowych, ze szczególnym uwzględnieniem purystycznej postawy autorów językowych przewodników

oraz stratyfikacji leksykalnej (zapożyczenia, emocjonalizmy) i semantycznej tej odmiany regionalnej polszczyzny. Zebrany materiał został omówiony, co jest charakterystyczną cechą osobowości naukowej Habilitantki, w szerokim kontekście kulturowo-lingwistycznym.

Kolejna grupa publikacji stanowi odpowiedź Habilitantki na toczącą się od lat dyskusję na temat wartości, zwłaszcza rodziny oraz roli uczuć w życiu człowieka. Zagadnieniom aksjologicznym dr Anetta Strawińska poświęciła 9 artykułów: *Obraz dziecka w mediach publicznych. Charakterystyka semantyczna; Celebrytizm a dziecko. Autopromocyjne strategie wykorzystujące wizerunek dziecka w polskim show-biznesie; Patchwork family – społeczna redefinicja pojęcia; Manipulacja obrazem dziecka we współczesnym dyskursie medialnym (na wybranych przykładach); Symbol dziecka w odświeżeniu spin jako narzędzie polityki i umacniania interesów władzy; Manipulacja obrazem dziecka we współczesnym dyskursie medialnym (na wybranych przykładach), Typy modnych imion dzieci polskich celebrytów; „Nie jestem żadną dziwką. Nie stoję na ulicy jak tirówki, nie pracuję w burdelu jak prostytutka. Ja po prostu studiuje i w nietypowy sposób zarabiam na życie, na książki, na mieszkanie, na chesne” – miłość sprzedajna/miłość na sprzedaż w polskich portalach plotkarskich (z perspektywy językoznawcy diachronisty); O języku miłości czarownicy. Przypadek Angeliny Jolie i Brada Pitta; Doda i Nergal. Próba rekonstrukcji obrazu „miłości niemożliwej”.*

Systematyzowaniem oraz precyzowaniem obcej terminologii funkcjonującej w polszczyźnie medialnej i środowiskowo-zawodowej dr Anetta Strawińska zajęła się pięciokrotnie, a artykułach: *Celebrytizm a dziecko. Autopromocyjne strategie wykorzystujące wizerunek dziecka w polskim show-biznesie, Self-monitoring w stylu glamour jako logos filozofii subiektywistycznej. Podstawowe triki „przywdziewania” autopromocyjnej maski (na podstawie internetowych poradników modowych i lifestylowych; Perspektywa diachroniczna, Patchwork family – społeczna redefinicja pojęcia; Historia i definicja terminu personal branding. Zarys problematyki, Od dawnych wód po współczesne: resort, spa oraz wellness – definicja, typologia oraz funkcje uzdrowiska (ze szczególnym uwzględnieniem Krynicy-Zdroju).* Autorka opisała w nich i scharakteryzowała pod względem językowym i kulturowym terminy z zakresu marketingu, public relations, socjologii czy psychologii społecznej takie, jak: *self-monitoring, personal branding, patchwork family, globalizacja, globalizacja, celebrity, nowomowa.*

Kontynuację rozważań nad zagadnieniami leksykalnymi zawierają artykuły: *Internetowe portale plotkarskie – próba analizy językowej; Kampowy język Sary May oraz jego reminiscencje w polskich portalach plotkarskich jako zabieg autopromocyjny (na podstawie blogów „najostrzejszej internetowej krytyczki; Odmienność kontrolowana. Internetowa*

efemeryda w stylu kamp z perspektywy językoznawcy (na podstawie blogów Sary May; Uwagi o języku współczesnych emancypantek. Tym razem Habilitantka zajęła się najnowszym potocznym słownictwem polskim oraz zjawiskami pauperyzacji i wulgaryzacji polszczyzny końca XX i początku XXI wieku.

Po uzyskaniu stopnia doktora Anetta Strawińska w zakres swoich badań włączyła język polityki i polityków. Efektem tych zainteresowań są dwa artykuły: *Autopromocja polityków. Językowe i pozajęzykowe mechanizmy na wybranych przykładach* oraz *Kreowanie znaczeń we współczesnej nowomowie.*

Ostatnie dwa artykuły zawierają ciekawe spostrzeżenia Habilitantki dotyczące zjawisk kulturowych, takich jak językowe praktyki magiczne na przykładzie tradycyjnych zaklęć, zamawiań lub uroków: *Czary i magia ludowa „oczami” Zygmunta Glogera* oraz stereotypy i symbole utrwalone w świadomości społecznej: *Sybir w słownikach języka polskiego oraz świadomości współczesnych Polaków.*

Aktywność naukową dr Anetty Strawińskiej w ciągu całej kariery zawodowej uzupełnia i potwierdza nadto uczestnictwo w komitetach czterech ogólnopolskich konferencji naukowych oraz czynny udział w konferencjach, sympozjach naukowych: 11 międzynarodowych i 25 ogólnopolskich organizowanych przez ośrodki akademickie w Polsce (w Warszawie, Wrocławiu, Katowicach, Rzeszowie, Szczecinie i Zielonej Górze) oraz 1 międzynarodowej konferencji zagranicznej (w Wilnie). Jako redaktor/współredaktor naukowy uczestniczyła w wydaniu dwóch monografii wieloautorskich: *„Ojczyzna święta mowo!... Wiąże nas twoje słowo”.* *Polszczyzna w perspektywie diachronicznej. Studia i szkice*, będącej pokłosiem jubileuszu prof. Urszuli Sokólskiej oraz *Glamour – magia czy mistyfikacja? Dawny urok w nowym wymiarze* (red. A. Kisielewska, M. Kostaszuk-Romanowska i A. B. Strawińska). Przytoczone dane liczbowe świadczą o dużej aktywności Habilitantki w tej sferze życia naukowego oraz systematyczności w pomnażaniu dorobku, co w pracy badacza jest szczególnie ważne.

Warto wspomnieć o działalności Habilitantki w funkcjonującym przy Uniwersytecie w Białymstoku Towarzystwie Kultury Języka Polskiego (od 2019 r. pełni w nim funkcję wiceprezesa białostockiego oddziału) oraz Jej aktywności w Polskim Towarzystwie Językoznawczym, Polskim Towarzystwie Kulturoznawczym i Podlaskim Oddziale Wspólnoty Polskiej. Za osiągnięcia naukowe p. dr Anetta Strawińska otrzymała w 2010 roku Nagrodę Rektora UwB.

Ocena aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury

Dr A. Strawińska może poszczycić się uczestnictwem w stażach naukowych – przed uzyskaniem stopnia doktora odbyła 5-miesięczny staż na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego pod opieką prof. dr. hab. Stanisława Dubisza. W okresie po uzyskaniu stopnia doktora odbyła 2 staże zagraniczne w Wilnie: na Akademii Edukacji Litewskiego Uniwersytetu Edukacyjnego (3 miesiące: od 26 marca do 28 czerwca 2022 roku) oraz od 7 września do 1 października 2022 roku na Uniwersytecie Wileńskim w ramach projektu Ministerstwa Edukacji i Nauki: „Regionalna Inicjatywa Doskonałości”. Ważnym aspektem Jej aktywności naukowej realizowanej za granicą są wykłady, które prowadziła w ramach europejskiego programu Erasmus+ w kilku europejskich uczelniach: w Neapolu (od 4 do 5 maja 2021 roku; online) na Università degli Studi di Napoli Dipartimento di Studi Letterari, Linguistici e Comparati; Ostrawie (od 7 do 14 maja 2023 roku) na University of Ostrava oraz dwukrotnie w Wilnie: 10 maja 2022 roku na Wydziale Polonistyki Vytauto Didžiojo Universitetas (VDU) oraz od 12 do 17 czerwca 2023 roku – Vilniaus Universitetas. Habilitantka jest członkinią zespołu recenzenckiego Europejskiego Stowarzyszenia Sławistów „Polyslav” oraz zespołu recenzenckiego pisma anglojęzycznego „Taikomoji kalbotyra” działającego przy Uniwersytecie Wileńskim.

Podsumowując dorobek przedhabilitacyjny dr Anetty Strawińskiej należy stwierdzić, że jest pokaźny, tematycznie i problemowo różnorodny, cechuje go istotny, znaczący rozwój ilościowo-jakościowy, którego efektem jest wszechstronność oraz szeroki wachlarz podejmowanych problemów i tematów badawczych. Publikacje p. dr Anetty Strawińskiej wnoszą wiele do wiedzy o polszczyźnie współczesnej i historycznej, szczególnie o jej warstwie leksykalnej, ukazują ewolucję i różnorodność zainteresowań naukowo-badawczych Habilitantki. Należy podkreślić, że każda z prac (monografie, artykuły) realizuje wyraźnie wyznaczony kierunek badawczy – zawsze ma jasno sformułowany cel i metodologię badań, zawiera skrupulatną analizę materiału i rozległą jego interpretację oraz trafne wnioski. Treść wyводу przedstawiana jest w rzeczowy i lapidarny sposób, wydobywający istotę poruszanych kwestii. Dzięki temu opracowania charakteryzują się znaczną wartością poznawczą.

Zwieńczenie dotychczasowego naukowego rozwoju dr Anetty Strawińskiej z wykorzystaniem zdobytych przez Nią wiedzy i doświadczenia stanowi wysoko oceniona wcześniej dysertacja habilitacyjna. Lektura monografii oraz 11 tematycznie pokrewnych artykułów potwierdza, że Habilitantka należy do nielicznego grona specjalistów eksplorujących

zjawisko *glamour* i socjolekt wizażystów stylistów w Polsce, a Jej badania w tym zakresie mają charakter pionierski.

Ocena działalności dydaktycznej, popularyzatorskiej i organizacyjnej Habilitantki

Osiągnięcia Habilitantki w działalności dydaktycznej, popularyzatorskiej i organizacyjnej są liczne i wszechstronne. W ciągu dwudziestu sześciu lat pracy dydaktycznej w Uniwersytecie dr Anetta Strawińska prowadziła różnorodne zajęcia (konwersatoria, warsztaty, laboratoria, seminaria licencjackie, magisterskie) z blisko dwudziestu przedmiotów na różnych stopniach kształcenia akademickiego i kilku wydziałach macierzystej uczelni. Oprócz zajęć typowo językoznawczych (synchronicznych i diachronicznych), takich jak: kultura języka polskiego, gramatyka opisowa języka polskiego, historia języka polskiego i wielu pokrewnych, związanych ze stylistyką (praktyczna stylistyka, historyczna stylistyka języka polskiego) komunikacją (teoria komunikacji społecznej, techniki komunikacyjne w bibliotece, autopromocja w języku i kulturze), językiem mediów (język w mediach, język w mediach elektronicznych, język w mediach cyfrowych, warsztaty medialne prasowe, opracowanie informacji w środowisku cyfrowym, wystąpienia publiczne) i retoryką (retoryka i erystyka, perswazyjność tekstu), prowadziła zajęcia dydaktyczne o charakterze interdyscyplinarnym na Wydziale Historyczno-Socjologicznym i Wydziale Nauk o Edukacji. Stale współpracowała też z Instytutem Studiów Kulturowych UwB, prowadząc ćwiczenia i konwersatoria z zakresu języka we współczesnych *social mediach*. Warto podkreślić, że kilka razy powierzano jej prowadzenie seminariów licencjackich i magisterskich. Pani dr A. Strawińska była promotorką 28 licencjatów i 5 magistrantów, zrecenzowała również blisko 70 prac dyplomowych. Sprawowała też opiekę nad praktykami doktoranckimi dwojga doktorantów, była też promotorką pomocniczą w jednym przewodzie doktorskim oraz pełniła funkcję opiekuna I roku FP. Ważnym aspektem aktywności dydaktyczno-popularyzatorskiej Habilitantki jest praca z obcokrajowcami, tu wymienić należy zwłaszcza językowe przygotowywanie młodzieży z Łotwy i Białorusi do Eliminacji Centralnej Olimpiady Literatury i Języka Polskiego (zajęcia z gramatyki opisowej języka polskiego, kultury języka, komunikacji językowej), działalność w Wydziałowej Komisji Egzaminacyjnej kwalifikującej przyjęcie kandydatów z Białorusi, Ukrainy, Litwy na studia na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu w Białymstoku oraz opiekę nad Dianą Kuchan z Ukrainy – stypendystką „Programu dla Młodych Naukowców”. Ponadto, pani dr Anetta Strawińska była członkinią kilku uczelnianych zespołów zajmujących się ewaluacją nauczycieli akademickich i komisji promujących na zewnątrz Uniwersytet oraz Instytut Filologii Polskiej.

Na bardzo wysoką ocenę zasługuje również bogata działalność popularyzatorska dr Anetty Strawińskiej. W autoreferacie wymieniła prawie 20 wykładów, prelekcji oraz udział w kilkunastu różnych przedsięwzięciach o charakterze popularyzatorskim. Przegląd wykazu wskazuje, że Habilitantka zaangażowała się głównie w krzewienie wiedzy językowej, wartości polskiej kultury wśród dorosłych i młodzieży szkolnej (w tym obcokrajowców Rosjan, Litwinów, Ukraińców), brała też czynny udział (wykłady, warsztaty, prelekcje) w promowaniu uczelni podczas Dni Otwartych Instytutu Filologii Polskiej, wyjazdów rekrutacyjnych, Podlaskiego Festiwalu Nauki i Sztuki. Tematem jej wystąpień były zagadnienia z zakresu kultury języka, socjolingwistyki, stylistyki, zjawisk leksykalnych, zwłaszcza popularyzacja wiedzy na temat rozumienia, wartościowania pojęcia *glamour* i pojęć pokrewnych w kulturze oraz świadomości językowej Polaków. Pani dr Anetta Strawińska od wielu lat współpracuje z Polską Macierzą Szkolną na Białorusi, Wydawnictwem Uniwersyteckim „Trans Humana” w Białymstoku jako redaktorka i korektorka rozpraw naukowych, z Miejskim Ośrodkiem Doradztwa Metodycznego w Białymstoku, prowadząc wykłady i prelekcje z zakresu kultury języka oraz autopromocji i tworzenia marki osobistej nauczyciela, a także ze Studiem Graficznym s.c. „Mucha Na Dziko”, jako konsultantka językowa. Habilitantka udzieliła też kilku wywiadów radiowych i telewizyjnych. Liczne aktywności dr Anetty Strawińskiej poza głównym nurtem działalności naukowo-dydaktycznej wskazują na Jej zaangażowanie, ale też zdolności organizacyjne, pedagogiczne i umiejętność przekazywania wiedzy zróżnicowanym pod względem kompetencji, wieku kręgom odbiorców. Z sukcesem prowadzone spotkania, wykłady, warsztaty, prelekcje popularyzatorskie adresowane do różnych grup zawodowych, społecznych, a także młodzieży, uczniów, dzieci przyczyniły się do promowania również macierzystej uczelni na zewnątrz. Za szczególne zasługi dla oświaty i wychowania 16 sierpnia 2021 roku uhonorowano Ją „Medalem Komisji Edukacji Narodowej”.

Działalność organizatorska dr Anetty Strawińskiej przedstawia się równie okazale. Habilitantka brała udział w przygotowywaniu spotkań autorskich z pisarzami, współorganizowała Letnią Szkołę Języka Polskiego i Kultury Polskiej przy Uniwersytecie w Białymstoku była też członkinią jury i komitetu organizacyjnego w Podlaskich Akademickich Mistrzostwach w Ortografii, a od 2017 roku koordynuje pracami Studenckiego Zespołu do Spraw Promocji Instytutu Filologii Polskiej. Jest też inicjatorką i główną organizatorką akcji społecznej, zatytułowanej „Polski krok po kroku” na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu w Białymstoku. Imponująca aktywność popularyzatorska, organizatorska i dydaktyczna zostały dostrzeżone i docenione przez władze uczelni – Rektor Uniwersytetu w Białymstoku dwukrotnie przyznał Jej nagrodę za pracę organizacyjną,

a Prorektor ds. studenckich – nagrodę za pracę popularyzatorską i czynny udział w akcjach promocyjnych UwB. Habilitantka została również uhonorowana dwoma nagrodami jubileuszowymi.

Konkluzja

Dr Anetta Strawińska jest w pełni dojrzałym, odpowiedzialnym i wszechstronnym językoznawcą. Wskazane jako podstawa postępowania habilitacyjnego osiągnięcie naukowe w postaci autorskiej monografii oraz pozostałe publikacje Habilitantki po uzyskaniu stopnia doktora stanowią znaczący dorobek badawczy i wnoszą istotny wkład w rozwój uprawianej przez Nią dyscypliny naukowej. Przedstawione w recenzji uwagi o dorobku naukowym oraz działalności organizacyjnej, dydaktycznej i popularyzatorskiej Habilitantki świadczą też o Jej istotnej aktywności naukowej i uprawniają do stwierdzenia, że spełnia Ona wymagania stawiane w postępowaniach habilitacyjnych przez art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.). W związku z tym przedkładam komisji habilitacyjnej pozytywną opinię w sprawie nadania dr Anecie Strawińskiej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo.

Leonarda Mariak